

A gépmester

AVAGY: MIRŐL ISMERSZIK MEG A JÓ SZAKEMBER?

Szili József

A nyomdászat feltalálásának idején és ezután még hosszú ideig a legtöbb esetben a nyomdász egy személyben volt nyomdatulajdonos, könyvek szerzője, tipográfus, szedő, a könyvek nyomtatója és könyvkötője is. Nagyobb nyomdáknál a sajtók mellett dolgoztak a nyomtatólegények, akik irányítója a „faktor” volt. Talán ő állt a mai értelemben vett gépmesterszakmához a legközelebb. De a kézisajtók korában olyan mint gépmester még nem létezett. Hiszen a nyomdagépeket is présnek vagy sajtónak nevezték ebben a korszakban. A gépi, nem emberi erővel hajtott nyomógépek megjelenése a reformkor idejére tehető, és a gépmester kifejezés is csak ez idő tájt jelenik meg.

A gépmester feladata, röviden összefoglalva, a következő. A részére kiadott munkát az előírásoknak megfelelően, a számára biztosított nyomógépen, az adott alap- és segédanyagokkal, a lehető leggyorsabban és a tudása szerinti legjobb minőségben, a lehető legkevesebb selejt mellett kinyomtassa. Az adott minta vagy a megrendelő által jóváhagyott, aláírt minta szerint. Tisztán és rendben tartja a nyomdagépet és környezetét, ahol dolgozik. A felmerülő géphibákat jelzi az arra illetékesnek. Nem gondolom, hogy a gépmesternek gépszerelőnek is kell lennie egy személyben. Természetesen, mindenki meg tud húzni egy-egy kilazult csavart, vagy illik tudnia egy festékezőhengert kicserélni és beállítani. De van egy olyan határ, ahonnan már nem kérhető számon a gépmestertől a javítás. Ilyenkor kell a „képbe belépnie” a TMK-nak vagy a szakszerviznek. A jó gépmesternek „füle” van a géphez, ez a legtöbb esetben, ha valaki hosszú ideig dolgozik egy gépen, úgyszólván kialakul rááll az ember füle. Ugyanakkor, ha a gépmester időben meghallja, hogy valami nem úgy zörög, kattog, zúg a gépen, ahogy eddig, tehát észleli, hogy valami probléma van, avval a nagyobb meghibásodásokat, durvább esetben géptöréseket megakadályozhatja. A gépmester folyamatosan problémákat old meg. Hiszen egy a

nyomaton jelentkező száradás vagy passzerhibába, festékezési vagy nedvesítési gond esetén rögtön tudja, hogy a felmerülő problémát mi okozza. Egy-egy hibának sokszor több oka is lehet. A gépet, a munkát, valamint a nyomtatáshoz használt alap- és segédanyagokat ismerve kell döntenie a hiba lehető leggyorsabb és legkevesebb selejttel járó elhárításáról. A jó gépmester mindig a tudása szerinti legjobb minőségű nyomat készítésére törekszik, az adott gép és alapanyagok minőségét figyelembe véve. Hiszen sokszor büszkébb a jó szakember (joggal is) egy ősrégi Romayoron, Dominanton vagy szanaszét kopott rotációs gépen készült szép színes nyomatra, mint egy csúcstechnikán kipörgetett munkára. Jó gépen nem nehéz szépen nyomni, de az igazán jó gépmesterek rossz gépeken nevelődnek, úgy hiszem. Ez általában akkor derül ki, amikor egy ilyen sokat tapasztalt gépmester kerül egy nagyon modern gépre.

Nem lehet feladata ennek a cikknek, hogy embereket értékeljen. Minden ember más és más, az egyikünknek ebben, a másikunknak abban van az erőssége. Ugyanakkor úgy gondolom, vannak olyan sarokpontok, amelyek minden – többek által jó szakembernek vélt – gépmesterre igazak.

Lehet jó gépmester egy fiatal, a szakmája felé nyitott, érdeklődést mutató, tanulni vágyó kolléga. De lehet jó gépmester az is, aki sokat tapasztalt, rutinos, több gépen edződött idősebb szakember. A lényeg az, hogy ismerje és szeresse a szakmáját. Ne csak azért járjon a nyomdába, hogy azt a nyolc órát valahol eltöltse. Legyen büszke arra, hogy ő nyomdász. Hiszen sokakban már a szakmánk neve is tiszteletet ébreszt. Gépmester, aki a nyomdagép kezelésének és szakmájának is igazi mestere. A jó gépmester holtig tanul, okul saját hibáiból, az ügyesebbek a mások által elkövetett hibákból is. Tanul az idősebb kollégáktól. Kellő tisztelettel és alázattal fogadja ezeket a jó tanácsokat. A tapasztalat, az évek során szerzett ismeretek átadása fel nem

becsülhető értéket képvisel, mind emberi, mind szakmai szempontból egyaránt. Nem szégyell tanulni a fiatalabbaktól sem, mert előfordul, hogy egy fiatalabb kolléga világít rá egy probléma másfajta logikus megoldására. Ismeri azon gép minden tulajdonságát és képességét, amin éppen dolgozik. Nincs két egyforma gép, hiszen minden nyomdagép, még ha két azonos típusról beszélünk is, egy kicsit más, mint a másik. Az idősebb gépmesterek, ezt úgy mondják, hogy lelke van a gépnek

A jó gépmestert érdekli a technika fejlődése, minimum a saját szakmáján belül. Mert aki nem képes tovább lépni, és „bezárkózik” egy gépre, az a saját jövőbeni boldogulását veszélyezteti. Ha megnézzük, hogy húsz évvel ezelőtt mennyi romayoros, dominantos nyomda volt, és ma mennyi csúcstechnikával felszerelt nyomda van, akkor észrevehetjük, hogy csak azok tudtak érvényesülni a szakmában, akiket érdekelt az új és még újabb technika. Képesek voltak továbblépni, volt merszük egy új technikát megtanulni. Folyamatosan figyelni kell, tájékozódni, utánaolvasni az újdonságoknak. Mind a szaklapok, mind az internet, a nyomdász szakmai fórumok kiváló lehetőséget biztosítanak erre manapság. Bármikor hozhatja úgy a sors, hogy munkahelyváltásra kerül sor vagy az éppen aktuális munkahely ruház be egy új vagy modernebb technikába. Ilyenkor mindenképp előnyt élvez az, aki érdeklődik és hajlandóságot is mutat ezen technikák megismerésére.

Egy jó gépmester átlátja a teljes munkafolyamatot. Főleg az előtte és utána következő munkafolyamatokkal kell tisztában lennie. Így könnyebben és pontosabban jelezheti a felmerülő hibákat a kollégáinak.

A jó gépmester toleráns, jó alkalmazkodó képességgel rendelkezik. Ennek leginkább több-

műszakos munkahelyeken van szerepe. Nem mindegy, hogy egy munkahelyen milyen légkörben dolgozza le az ember a munkaidejét. Tisztelet a többi kollégája szakmáját. A legtöbb jó szakember nem illelti magát a „jó” jelzővel. Megteszik ezt helyette a kollégái vagy főnökei. Ugye, sokaknak ismerős az a szituáció, amikor a kötetet a kinyomott munkából megmondja, hogy melyik gépmester nyomta az adott munkát? A jó szakembernek legyen mersze odaállni a vezetője elé, és megmondani neki, ha egy vagy több munkát – gépmesteri szempontból nézve – másképp vagy más sorrendben (papírméret, színre mosás, festékcseré, gépátállítás), sokkal gyorsabban és gazdaságosabban lehet előállítani.

A gépmester a munkahelyén történő megbecsültségét elsősorban a fizetésén méri le. Ha elégedettek a munkájával, ergo jól megfizetik (remélhetőleg). Így ő hosszú távon fog tervezni a cégnél, és lojális lesz hozzá. Ez mindkét fél részére előnyös, amolyan oda-vissza üzlet. Minden más erkölcsi elismerés plusz hozzáadott értéket képvisel, ami megerősíti a szakembert abban, hogy jó helyen horgonyozott le.

Hogy mit hoz ennek a szakmának a jövő? Remélhetőleg még egy jó ideig szükség lesz gépmesterekre, és nem tűnik el a szakmánk, mint mondjuk a montírozóké. Bár néhány dolog elég komor jövőt fest. Az idei drupa egyik előadásán a Heidelberg Speedmaster újdonságait mutatták be nekünk lépésről lépésre. Mire a gép végéhez értünk, megkérdeztem, hogy ha már ennyire automata és on-line minden a gépen, akkor mi szükség van még gépmesterekre. A válasz: „A lehető legkisebb esélyt akarunk hagyni az emberi hiba lehetőségeknél, a gépmester fő feladata leginkább az ellenőrzésre fog koncentrálni.” Tehát egyre inkább amolyan operátori feladatot fog ellátni egy nyomógép személyzete. Mindehhez tartozik egy szomorú aktualitás is. A Budapesti Szily Kálmán Kéttannyelvű Műszaki Középiskolában (volt Tótfalusi Kis Miklós) idén – a jelentkezők hiányában – nem indult sem gépmesteri, sem könyvkötő osztály. Azonban mi, akik napi szinten állunk a gép mellett, érezzük a papír és a festék illatát. A fülünkben halljuk a gép zúgását. A kezünkben érezzük a papír tapintását. Valamiért hiszük, hogy van még ennek a szakmának a jövője. Úgy legyen!

Ezúton szeretném megköszönni a bevezetőhöz nyújtott segítségét V. Ecsedy Juditnak.